

Poročila

Kongres Evropskega geoznanstvenega združenja na Dunaju (Avstrija)

3.–8. 4. 2011

Mihael BRENČIČ

Oddelek za geologijo, NTF, UL, Privoz 11, SI-1000 Ljubljana; e-mail: mihael.brencic@ntf.uni-lj.si
Oddelek za hidrogeologijo, Geološki zavod Slovenije, Dimičeva ulica 14, SI-1000 Ljubljana

Za nami je še en kongres Evropskega geoznanstvenega združenja – EGU, ki je tudi tokrat, tako kot v zadnjih sedmih letih, potekal na Dunaju. Dogodek še naprej ostaja največja kongresna prireditev v Evropi povezana z vedami o Zemlji. Po besedah organizatorjev je bilo tokrat v 707 sekcijah predstavljenih 4333 predavanj in 8430 posterjev, skupaj je bilo prijavljenih 10725 udeležencev iz 96 držav. Zelo visoke številke, ki pa skozi leta ostajajo podobne. Tudi letos je delo kongresa teklo v več deset strokovnih sekcijah vzporedno. V primerjavi s prejšnjimi leti je bilo na letošnjem dogodku več komercialnih razstavljalcev, ki so poleg knjig ponujali zelo raznovrstno raziskovalno opremo. Novost letošnjega kongresa je bila borza dela, kjer so različne ustanove in industrija ponujale delo in projekte. Morda vse to kaže na to, da so vede o Zemlji prešle krizo, ki se je kazala v preteklih letih. Še bolj kot v preteklosti so kongres zaznamovale moderne informacijske tehnologije. Kongres so spremljali spletni dnevnik, socialna omrežja, prav tako so bila s kamero posneta predavanja in diskusije v okviru simpozijev združenja (t.i. Union Symposia), ki so preko spleta dostopna tudi še po koncu kongresa. Tokrat je v okviru kongresa deloval tudi Geo kino v katerem so od jutra do večera vrteli različne dokumentarne filme o Zemlji.

Pri tako velikem dogodku si posameznik le stežka ustvari sliko o celoti. Še tako vnet udeleženec, ki preživi na kongresu vse dni od jutra do večera, pride v stik le z majhnim deležem dogodkov. Če odmislimo posamezne disciplinarne simpozije, kjer lahko zaradi obsežnosti le deloma zajamemo posamezno disciplino, najlažje ugotovimo, kaj se je dogajalo na kongresu, s pregledom skupnih kongresnih dogodkov in predavanj. Nedvomno so kongres zaznamovali zadnji katastrofalni potresi v Christchurchu na Novi Zelandiji in v provinci Sendai na Japonskem. Obema potresoma sta bila posvečena posebna simpozija z odličnimi predavanji, ki so jih predstavili raziskovalci, ki se s to problematiko neposredno ukvarjajo. Japonski seizmologi so predstavili tektoniko območja, rezultate meritev in prve preliminarne rezultate interpretacij potresa in cunamija. Noč pred predavanjem je na Japonskem prišlo do zelo močnega popotresnega sunka z magnitudo 7,1. Naslednje

jutro so nam bili na predavanju že predstavljeni prvi rezultati analiz. Predavanjem je sledila prav tako dobro obiskana panelna razprava, v kateri je poleg povabljenih razpravljalcev zelo intenzivno sodelovala tudi publika. Njeni komentarji in vprašanja so bili zelo zanimivi, saj so razpravljali strokovnjaki, ki se s podobno problematiko ukvarjajo drugod po svetu. Panel se je dotaknil tako potresa, kot cunamija ter tudi problema varnosti jedrskih elektrarn in njihovih učinkov na okolje. V navezavi na zadnje naravne katastrofe so se vzpostavila tudi vprašanja povezana s tveganji. Temu je bil posvečen poseben kongresni simpozij s panelno razpravo »Kako lahko znanost pomaga pri soočanju družbe z novimi tveganji?«. Sicer nekoliko populističen naslov je podal izredno zanimiv pregled. V predavanjih in razpravi so bili združeni znanstveniki, ki se s tveganjem ukvarjajo po teoretični plati, praktiki, ki se ukvarjajo z modeliranjem tveganja in zavarovalni agenti. Ta simpozij je odražal zelo izrazito težnjo po sodelovanju naravoslovno inženirskih ved s humanistično družboslovnimi vedami, težnjo ki jo poudarjajo tudi številne mednarodne organizacije. Tako so bili nekateri sekcijski dogodki posvečeni prav skupnemu analiziranju in modeliranju obeh vidikov.

V luči potresov so bile nekoliko na stran potisnjene spremembe podnebja, kar je bila aktualna tema prejšnjih kongresov. Temu vprašanju je bilo posvečenih le pet skupnih dogodkov kongresa, med tem ko se je v posameznih disciplinarnih sekcijah zelo veliko predavanj vrtelo prav okoli teh vprašanj. Zanimivo je, da v znanstveni skupnosti narašča število skeptikov, ki sicer ne zanikajo trenutnih sprememb klime, vedno bolj in bolj pa opozarjajo na napačne koncepte razumevanja prihodnjega razvoja klime in njene predvidljivosti. V okviru letošnjega kongresa so organizatorji izpostavili tudi problematiko oskrbe Evrope z mineralnimi surovinami in obnovljivimi viri, kot je geotermalna energija.

Na kongresu je sodelovalo kar 28 % študentov, predvsem doktorandov, kar daje dogodku iz leta v leto večji ton. To se na žalost pozna tudi v kvaliteti prispevkov. Marsikatero predavanje je namenjeno sebi in kaže na pomanjkanje raziskovalne domišljije, tako pri podiplomcih, kot tudi pri nji-

hovich mentorjih. Med predstavljenimi predavanji smo bili priča nekaterim teoretičnim simulacijam naravnih procesov na izbranih testnih poligonih, kjer so bili ti predstavljeni le na kartah, brez enega samega izmerjenega terenskega podatka. Vede o Zemlji brez stika s kamninami in sedimenti? Pri tem gotovo ne gre za temeljno znanost, kot tudi ne za normalno znanost v Khunovem pomenu, temveč zgolj za opravičevanje obstoja nekaterih raziskovalnih skupin in pomembnosti njihovih vodij. Pri tem se seveda lahko vprašamo, kaj počno recenzenti teh projektov? Več kot očitno je, da gre za relativno zaprte kroge znotraj posameznih disci-

plinarnih ved, ki se zagovarjajo in podpirajo med seboj.

Kljub vsemu ostaja kongres Evropskega geoznanstvenega združenja pomemben dogodek, ki znova in znova pritegne. Čeprav gre za obilico dogodkov lahko kritičen opazovalec in poslušalec zlahka loči zrnje od plev ter tako pride v stik s pomembnimi znanstvenimi dosežki. Glede na bližino Dunaja pa čudi relativno slaba zastopanost slovenskih raziskovalcev. Kongres na Dunaju je priložnost za merjenje utripa na področju aktualnih raziskav in za vzpostavljanje mednarodnega sodelovanja, ki nam tako zelo manjka.

2. Trienalni simpozij Naravne nesreče v Sloveniji

Neodgovorna odgovornost

25. 03. 2011 Ig in 26. 03. 2011 Idrija

Mihael BRENCIČ

Oddelek za geologijo, NTF, UL, Privoz 11, SI-1000 Ljubljana; e-mail: mihael.brencic@ntf.uni-lj.si
Oddelek za hidrogeologijo, Geološki zavod Slovenije, Dimičeva ulica 14, SI-1000 Ljubljana

V letošnjem letu je že drugič potekal simpozij Naravne nesreče, ki ga je organiziral Geografski inštitut Antona Melika v soorganizaciji Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Urada za seizmologijo in geologijo, Rudnika živega srebra Idrija, Geološkega zavoda Slovenije in Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Sestavljen je bil iz dveh dogodkov, dogodka posvečenega splošnim vidikom naravnih nesreč v Izobraževalnem centru RS za zaščito in reševanje na Igu in dogodka, posvečenega petstoti obletnici največjega potresa na Slovenskem, ki je znan tudi pod imenom Idrijski potres. Ta dogodek je spremljala tudi republiška vaja civilne zaščite Potres 2011.

Naravne nesreče so posledica številnih naravnih pojavov, ki se vezani na dogajanja v ozračju, na endogene zemeljske procese ali pa na kombinacijo teh dogodkov. Zaradi tega se z naravnimi nesrečami soočajo in ukvarjajo številne stroke, ki segajo tako na humanistično družboslovna polja, kot tudi na polja naravoslovja in tehnike. Tako je simpozij Naravne nesreče eden redkih znanstvenih in strokovnih dogodkov v Sloveniji, kjer razprava poteka ne le na interdisciplinarnem nivoju, temveč tudi na transdisciplinarni ravni. S tem dobiva simpozij tudi širši pomen, saj na svojevrsten način omogoča komunikacijo med sicer zelo raznovrstnimi strokami.

V zadnjih desetletjih smo priča rasti škod, ki so posledica naravnih nesreč, priča smo rasti števila in obsega naravnih nesreč, spreminja pa se tudi odpornost in odzivnost družbe na te dogodke. Če je prisotno bolj ali manj jasno izraženo soglasje o naraščanju povprečnih temperatur ozračja, so prisotna razhajanja o razumevanju ostalih spremljajočih pojavov. O tem, kaj je vzrok za naraščajoče trende ni splošnega znanstvenega in družbenega konsenza. Dežurni krivec za vse dogodke so podnebne spremembe. V kakšni meri so te spremembe posledica spremenljivosti klime in

v kakšni meri posledica človekovih vplivov, je še vedno pomemben del široko zasnovanih razprav. Vse te dileme so bile zelo jasno izražene tudi med prvim dnevom simpozija.

Prvi simpozijski dan je bil sestavljen iz dveh sklopov. V prvi sklop lahko uvrstimo številna predavanja, v drugi sklop pa okroglo mizo. Predavanja je bilo preveč, da bi jih lahko vse poimensko našteji. Razdelimo jih lahko v več skupin. Glavna, najbolj številčna skupina, se je vrtela okoli septembrskih poplav v letu 2010. Sledila jim je skupina predavanj o potresih in spremljajočih pojavih. Poleg teh predavanj so bila predstavljena še predavanja o geografskih vidikih naravnih nesreč, o plazovih, o sušah, o naravnih nesrečah v gozdovih in o modeliranju naravnih nesreč. Zaradi velikega števila predavanj, je trpel diskusijski vidik simpozija. Žal je potrebno tudi zapisati, da so bila nekatera predavanja, prav po akademsko, namenjena sama sebi.

Med predavanji je bila organizirana vodena okrogla miza, na katero so povabili številne eminentne strokovnjake. Beseda je tekla o strategijah prostorskega razvoja s stališča varstva pred naravnimi nesrečami, o odpornosti družbe na naravne nesreče, o družbeni učinkovitosti in razumevanju naravnih danosti in o izobraževanju. A razpravljalci so se vrteli okoli že znanih dejstev in ugotovitev ter ponavljali že večkrat povedano. Navkljub začetnemu naboju ni bilo jasno, kaj je bil cilj okrogle mize in kakšna je bila osrednja, ožja tema tega dogodka. Zavedanje o prisotnosti in problemu naravnih nesreč je prisotno, tega ni potrebno ugotavljati ponovno, problemi povezani z naravnimi nesrečami so vezani na razumevanje njihovega nastanka na zmanjševanje posledic in preventivo.

Drugi simpozijski dan se je od prvega zelo razlikoval. Predavatelji so bili vabljeni in osredotočeni le na en sam dogodek, potres leta 1511. Dogodek imenovan tudi Anno Domini 1511, je potekal na